

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ПЛОВДИВ ПРЕЗ 2022 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“.

Оценка на бедността

През 2022 г. линията на бедност за област Пловдив е 466.92 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 19.6% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Пловдив

	2018	2019	2020	2021	2022
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	368.8	393.2	425.17	478.50	466.92
Относителен дял на бедните - % от населението	21.9	21.0	25.3	23.5	19.6
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	43.6	40.5	41.8	42.5	43.3
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	31.5	31.0	31.7	30.9	28.6
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	5.8	6.3	7.0	6.4	6.3
Коефициент на Джини ¹	32.2	33.9	36.8	33.3	34.5

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност намалява с 2.4%, а относителният дял на бедното население намалява с 3.9 процентни пункта (табл. 1).

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2022 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 19.6 до 28.6%, или с 9.0 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 43.3%, или с 23.7 процентни пункта.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваша девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство (табл. 2).

2. Показатели за материални и социални лишения през 2022 година в област Пловдив

Въпроси към домакинството	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	305 530	46.0
Може ли домакинството да си позволи, ако желае едноседмична почивка извън дома	326 004	49.0
Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: * заем за покупка на жилището, в което живее домакинството * наем за жилището, в което живее домакинството * текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) * вноски за погасяване на кредити	153 464	23.1
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	204 453	30.8
Позволява ли финансово състояние на домакинството да поддържа нормална температура в жилището си	175 583	26.4
Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	118 891	17.9
Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	322 901	48.6
Въпроси към лица на 16 и повече години		
Наличие на интернет връзка в дома, който може да се ползва за лични нужди	87 155	15.7
Подмяна на износени дрехи със закупуването на нови	202 691	36.4
Купуването на два чифта обувки в зависимост от сезона, и/или за всички сезони	253 719	45.6

Всяка седмица да похарчите малка сума пари за лични нужди	194 508	34.9
Редовно участие в спортни и развлекателни дейности като посещения на кино, на театър, на концерт и др.	161 702	29.1
Поне веднъж месечно среща с приятели/роднини за пиене/хапване (вкл. в домашни условия)	127 623	22.9

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на възможностите да си позволят едноседмична почивката извън дома (49.0%), да си позволят подмяна на остаряла мебелировка (48.6%), да посрещнат неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (46.0%), както и потребление на месо, пиле или риба всеки втори ден (30.8%). Успоредно с това 26.4% от лицата се ограничават при отоплението на жилището си.

През 2022 г. 31.2% от населението живее в тежки материални лишения (ограничения в 7 от 13 показателя).

Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност

Лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтната година.

3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 64 навършени години, по пол в област Пловдив*

	2020	2021	2022
Общо - хил.	31.2	32.7	37.5
Относителен дял от населението - %	8.3	8.9	10.4

*Данните за предходните години преди 2021 г. са преизчислени спрямо новата дефиниция

През 2022 г. 37.5 хил. лица на възраст 18 - 64 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 10.4% от населението, като спрямо 2021 г. относителният им дял нараства с 1.5 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2022 г. 37.5% от населението в област Пловдив, или 249.3 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя се увеличава с 2.3 процентни пункта спрямо 2021 г., при мъжете - с 2.0 процентни пункта, а при жените - с 2.5 процентни пункта.

4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол в област Пловдив*

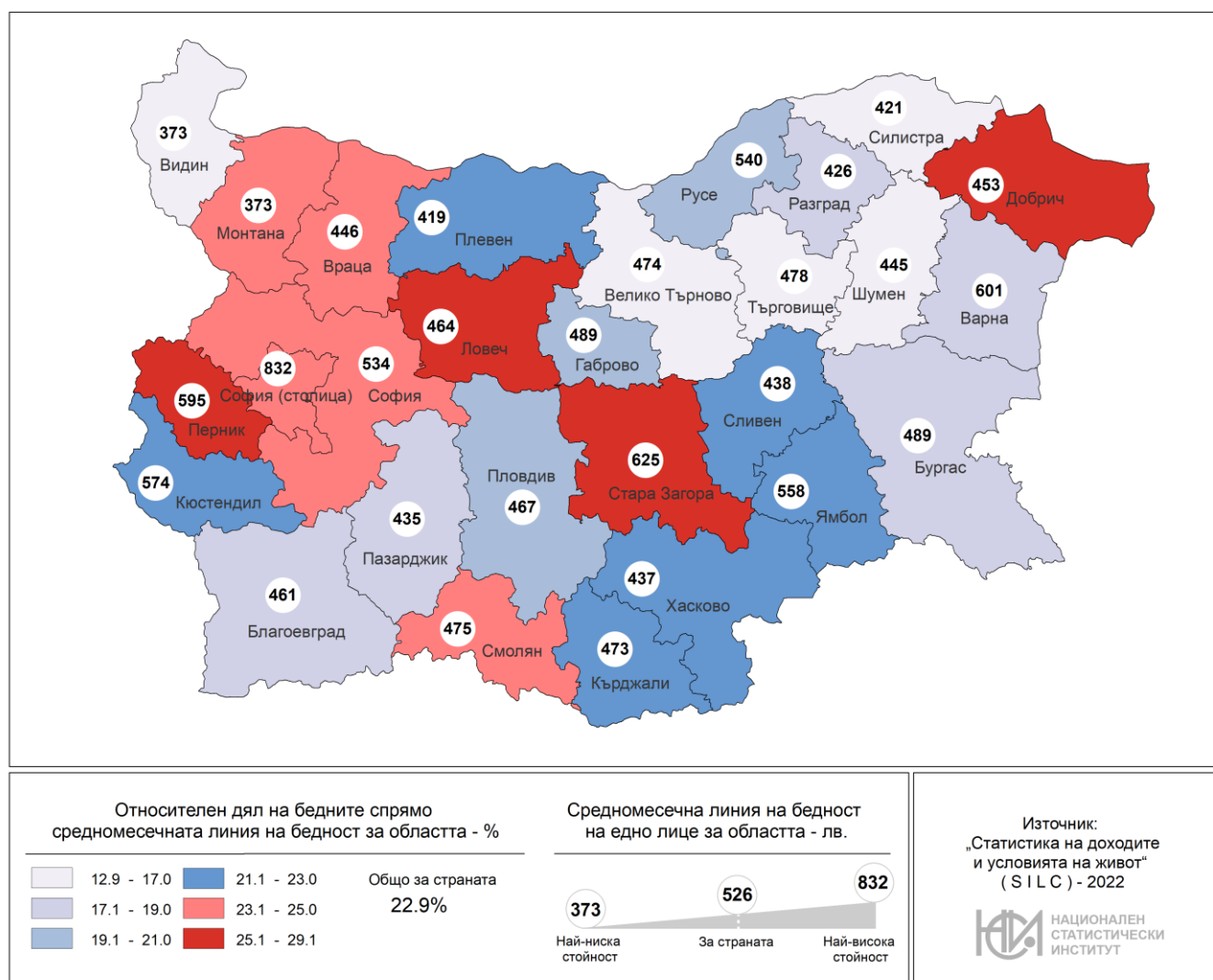
	2020	2021	2022
Общо - хил.	241.0	235.0	249.3
Относителен дял от населението - %	36.0	35.2	37.5
Мъже - хил.	113.0	109.9	116.3
Относителен дял от населението - %	35.2	34.4	36.4
Жени - хил.	128.0	125.1	133.0
Относителен дял от населението - %	36.7	36.0	38.5

*Данните за предходните години преди 2021 г. са преизчислени спрямо новата дефиниция

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

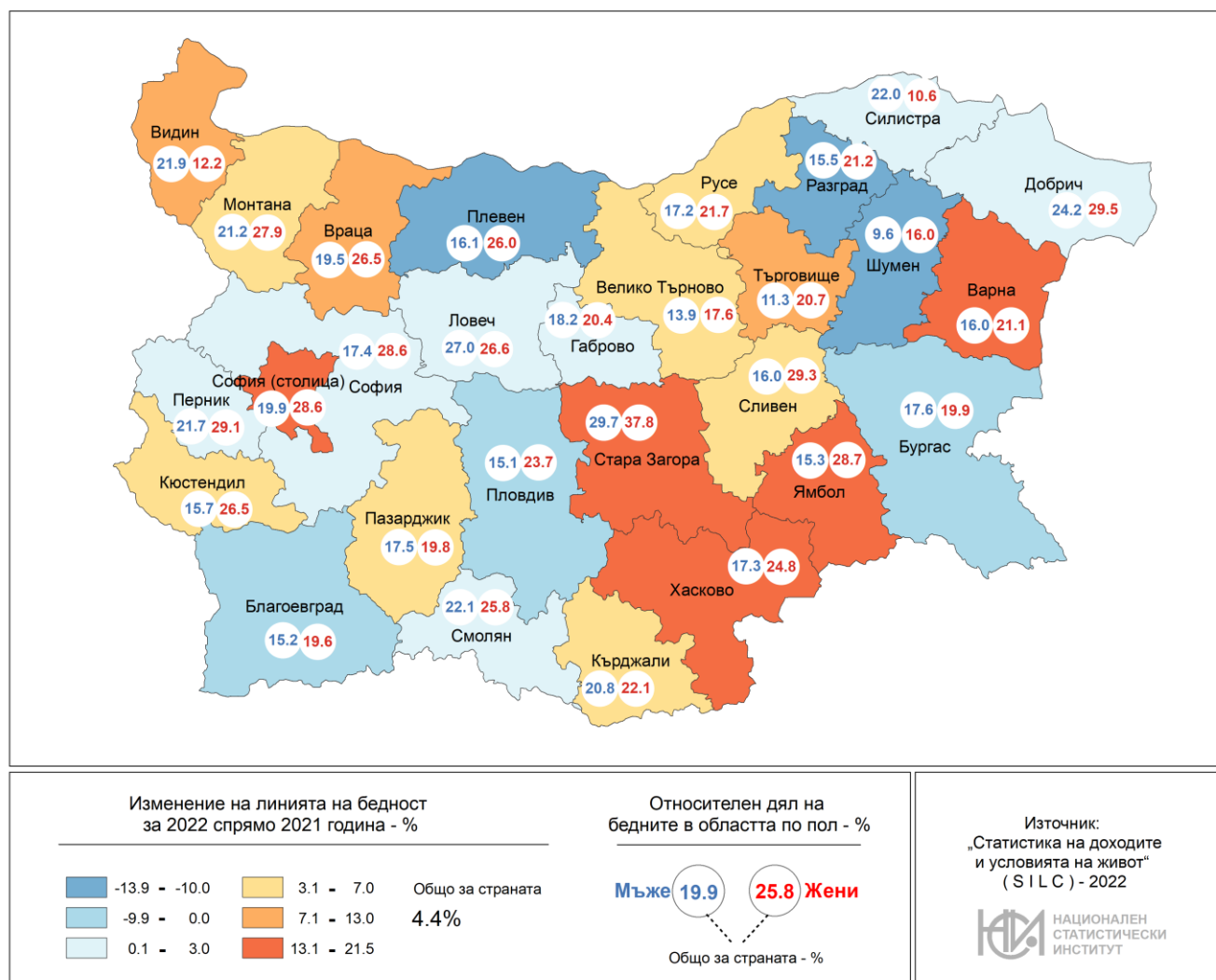
Фиг. 1. Линия на бедност по области през 2022 година

През 2022 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Монтана - съответно по 373 лв., а най-високата - в област София (столица) (832 лв.), следвана от областите Стара Загора (625 лв.), Варна (601 лв.) и Перник (595 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните спрямо линията на бедност за областта в областите Стара Загора - 33.9%, Добрич - 27.0%, Ловеч - 26.8%, и Перник - 25.5%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Шумен - 12.9%, Велико Търново - 15.8%, Силистра - 16.1%, и Търговище - 16.2%.

Фиг. 2. Изменение на линията на бедност за 2022 спрямо 2021 г. и относителен дял на бедните по пол и области

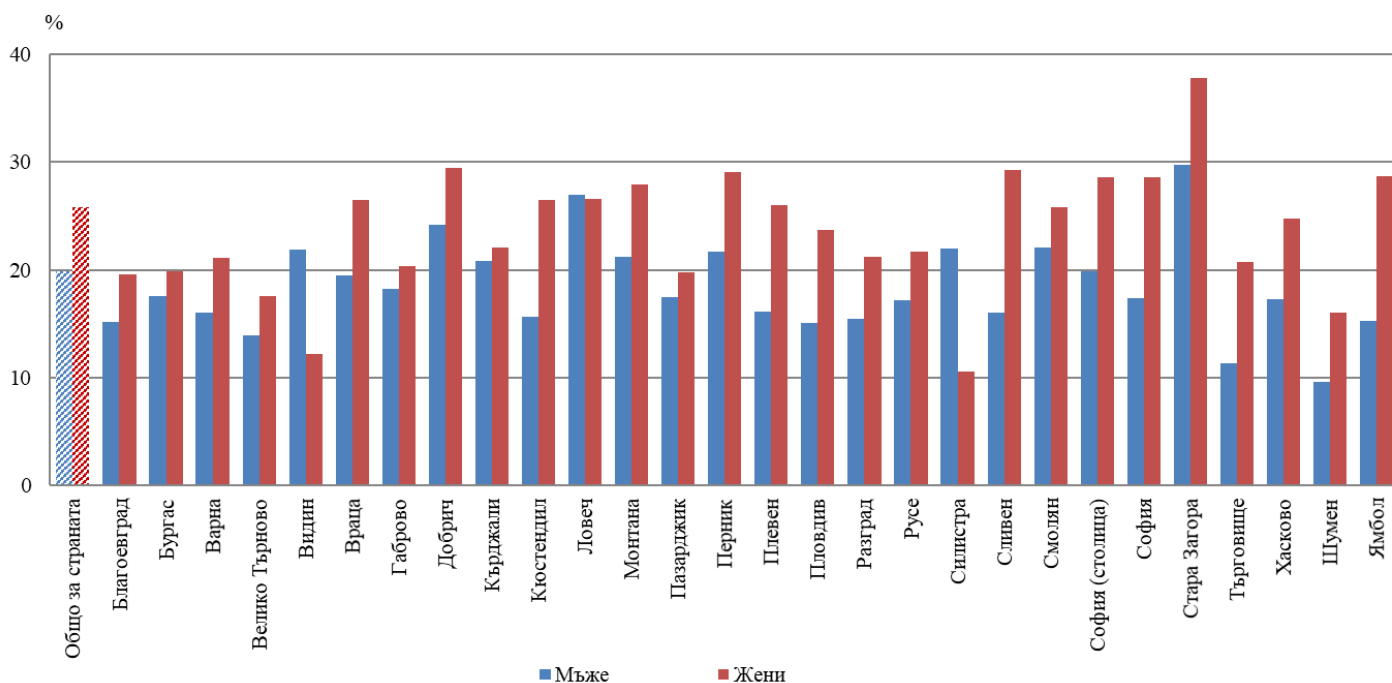

Линията на бедност за 2022 г. нараства спрямо 2021 г. в повечето области. С най-голямо нарастване са областите Стара Загора (с 21.6%), Ямбол (с 19.4%), Варна (с 18.8%), Хасково (с 15.6%), София (столица) (с 13.5%) и Враца (с 10.2%). Намаление в размера на линията на бедност спрямо предходната година се наблюдава в областите Плевен (с 13.9%), Шумен (с 11.4%), Разград (с 10.1%), Бургас (с 3.6%), Пловдив (с 2.4%) и Благоевград (с 0.6%).

Област Шумен е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 9.6%, а с най-високо равнище е област Стара Загора - 29.7%. В област Силистра жените са с най-ниско равнище на бедност - 10.6%, при 37.8% за област Стара Загора, 29.5% за област Добрич, 29.3% за област Сливен и 29.1% за област Перник.

В областите Ямбол, Сливен, София, Кюстендил, Плевен, Търговище, София (столица), Пловдив, Стара Загора, Хасково, Перник, Враца, Монтана и Шумен относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В три области - Силистра, Видин и Ловеч, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Фиг. 3. Относителен дял на лицата в риск от бедност по пол и области през 2022 година

Методологични бележки

С Регламент № 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички обикновени домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за 2021 г. включва 9 112 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011):

- МСКО 0 - Предучилищно образование
- МСКО 1 - Начално образование
- МСКО 2 - Основно (прогимназиално) образование
- МСКО 3 - Средно образование
- МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование
- МСКО 6 - Висше образование (бакалавър и професионален бакалавър)
- МСКО 7 - Висше образование (магистър)
- МСКО 8 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки табл. 5.

5. Оценки на някои основни показатели през 2022 година в област Пловдив

Индикатори	Проценти	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване		
Общо	37.5	4.1
Мъже	36.4	4.6
Жени	38.5	4.0
0 - 17 години	39.3	7.2
18 - 64 години	33.5	4.5
65+ години	47.5	3.1
Риск от бедност		
Общо	19.6	2.9
Мъже	15.1	2.7
Жени	23.7	3.4
0 - 17 години	22.3	6.4
18 - 64 години	16.4	2.7
65+ години	26.4	2.4
Материални и социални лишения		
Общо	31.2	4.2
Мъже	31.3	4.7
Жени	31.2	4.2
0 - 17 години	37.3	7.3
18 - 64 години	27.9	4.4
65+ години	34.9	3.1

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да се намери на сайта на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в Информационна система ИНФОСТАТ.